

Osadenie roja a jeho ďalšie ošetrovanie

Váženie roja v rojnici v tme a v chlade mu umožní, aby sa lepšie stmelil. Ak chceme dať silné včelstvo do nového úľa - dlhšie ho vážime. Roy vážime aspoň 1 deň ak ho chceme osadiť ďaleko od včelnice. Prvoroj sa odporúča osadiť už v ten deň kedy sme ho striasli. Bizub ho odporúča na trvalé miesto usadiť až na budúci deň ráno. Keď sa osadzujú ráno t.j. cca po 16.hod. po presune z rojnice musí sa roj prispôbovať podmienkam osadeného úľa, keďže teplota vo vnútri rojového chumáča je cca 30 st. C. Na druhý deň má roj vystavané už voskové srdiečko. Čím skôr roj osadíme do úľa, tým skôr tu začne stavať a tým ľahšie pri osadzovaní úľa vychytáme mladé matky, ktoré po chladnejšom počasí môžu byť súčasťou prvoroja. Najmä roje ktoré umiestnime do kočovného voza, alebo do včelína dáme čo najskôr na definitívne miesto, aby sa nezačali orientovať na prechodné miesto umiestnenia rojnice. Poroj odlieta z miesta, kde sa usadil skoro – do 2 hodín. Výnimočne môže definitívne odlietieť ihneď po vyrojení. Poroj možno väzníť v chlade až 2-3 dni t.j., kým včely nezlikvidujú prebytočné matky. Mladé matky v poroji nevychytávame lebo môžeme spôsobiť, že poroj rojnicu opustí. Ak nedošlo k upokojeniu roja v tme a v chlade môžu v ňom byť 2 matky. Podľa Križana väznenie prirodzeného roja nie je nutné. Odporúča po osadení roja do úľa ponechať mu letáčový otvor otvorený.

najmä ak je v ňom viac matiek. Roy osadzujeme na medzistienky a až po zväžení roja. Roy vážime s presnosťou 1 kg. Od váhy odpočítame váhu rojnice (zváži sa vopred). Na cca 1 kg váhy roja dáme 2-3 medzistienky a 2 medzistienky krycie. Roy s hmotnosťou 2 kg má asi 14.000 včiel. Podľa Silného na 20 000 včiel treba vložiť jednu medzistienku, alebo plást. Ak váhu nemáme, hmotnosť roja odhadneme podľa vzhľadu chumáča visiaceho na strome. Roju nedáme čerstvo lisované medzistienky - mohli by sa zboriť. Rámiky s medzistienkami pre roj musia byť urobené kvalitne, lebo ich zataží značná váha včiel. Ak silnému roju nedáme dosť medzistienok a je v úli horúco,

musia byť vždy rámiky s celou medzistienkou. Veľmi silnému roju dierované medzistienky nedávame, lebo by ich mohol váhou poškodiť. Ak dáme dnu plodový rámik urobíme to tesne pred osadením úľa, lebo plod nesmie zachladnúť. Roy osadíme vždy na definitívne miesto. Ak by sme roj dočasne osadili na iné miesto, odletela by časť lietaviek na miesto, kde bola rojnica uložená. Slabší roj možno osadiť do medníka pôvodného úľa. Ten sa oddeľí odspodu oddeliteľným dnom. Úľ, do ktorého sme dali roj a úľ, z ktorého roj vyletel môžu byť blízko seba, no susediť by nemali.

Osadzovanie roja do prázdneho úľa cez nábeh je pre roj prirodzenejšie. Roy osadíme keď už včely prestali lietať - najlepšie tým, že ho vysypeme na podložku (nábeh krytý plachtou alebo papierom) a včely vpochoďujú do úľa cez letáčový otvor. Tie, čo dnu nechcú - tam naženime dymom mokrou metličkou alebo brkom. Doska nábehu má mať 15-20 cm bočnice. Na plachtu z rojnice treba opatrne vysypať najmä poroj (aby neuleteli). Tma včely prinúti stiahnuť sa do úľa. Treba sledovať, či matka vošla do úľa. Jej vstup dnu ľahšie zistíme ak je farebne označená. Mladú matku dobre vidno na dlhých nôžkach sa často pohybuje rýchle a na telkách ostatných včiel. Ak vychytáme starú matku

medzistienky sa môžu vlniť. Ak je chladné počasie dávame roju medzistienok menej. Slabým rojom v chladných oblastiach s krátkym letom dávame vystať len 3 medzistienky. Neskôr ich môžeme posilniť vložiením rámička s vybiehajúcim plodom. Kedysi sa dávali porojom prázdne rámiky s 3 cm prúžkom medzistienky. Dnes sa to už robí len zriedka a v prípade ak včelár nemá dostatok vosku (vtedy treba dať do úľa medzistienok menej). Hoci roje s mladými matkami stavajú len robotnícke dielo, riskujeme takto nepravidelnú stavbu. Táto stavba je slabšia, chyba v nej drôtková výstuž, ktorá zníži možnosť poškodenia rámičkov pri vytáčaní a kočovke. Možno dať poroju dnu aj medzistienku zrezanú do uhlopriečky. Rámik sa obráti tak, aby prázdnejšia časť smerovala k letáčovému otvoru. Roju možno dať i rámiky s dierovanými medzistienkami. Medzistienok dáme menej, aby sme obmedzili možnosť stavby trúdoviny (Poraje trúdovinu nestavajú). Vytvorí sa tak kontakt matky so všetkým včelami, ktorý je pri stavbe diela rojom v prírode a údajne včelstvo lepšie staví. Tocháček tvrdí, že ak sa do roja dajú celistvé medzistienky čiek včiel v uličkách stratí kontakt s matkou a vracia sa do pôvodného úľa. Inak aspoň na okraji roja

môžeme ju pri osadzovaní úľa bez rizika vymeniť za oplodnenú mladú matku, ktorá pôjde medzi včely najlepšie v klieťke. Vložiením mriežky do letáčového otvoru možno z roja odstrániť trúdy a vyhľadať matky. Ak včely nechcú dnu, buď v roji chyba matka, alebo úľ páchne. Nábeh necháme i pár dní po osadení. Ak úľ je príliš vysoko uložený Milla ho odporúča po vybavení rámičmi s medzistienkami odnieť ho navečer mimo včelnice a položiť ho na plachtu, potom včely roja vysypeme. Keď vpochoďujú do úľa, úľ odnesieme na pôvodné miesto. Roj po osadení sa správa pokojne. Znakom, že roj i s matkou sa v úli zabýval je, že všetky včely sa do úľa stiahnu. Prítomnosť matky včely roja ohlasujú trepotajúcimi krídelkami a zdvihnutými zadčkami. Roj vetrá len keď matku má. Vetraním sa rozšíri vôňa roja po celom príbýtku a ulahčí sa návrat tým včelám, ktoré z úľa vyleteli. Ak roj je v rojnici nepokojný a rozlieza sa, alebo ak časť včiel nemá záujem vojsť dnu a včely nervózne behajú po letáci a chodia i po prednej stene úľa, resp. veľa ich lieta vo vzduchu, včelstvo môže chybať matka. Prídat možno inú.

MVDr. Ing. Zoltán Brokeš, Devínska Nová Ves
(Pokračovanie nabadúce)

Vyplnenie prázdneho úľa

Roj sa osadí do priestoru primeranej veľkosti. Definitívne sa priestor vymedzí prepážkami (ak treba aj rámičkovým krmidlom), až keď osadené včely obsadia vložené rámiky. Roj (alebo zmetenec) možno dať na rámiky s inou rámičkovou mierou, ako bola v pôvodnom úli. Uteplivky dáme do úľa ako prvé, a to najmä ak je úľ v tieni. Stavebná aktivita v uteplenom priestore je vyššia. Úľ uteplíme i v letnej horúčave, lebo noci bývajú chladné. Ak je roj príliš silný, dajú sa dnu okrem rámičkov s medzistienkami 2 vystavené rámiky, ktoré sa dajú do stredu. Predídeme tým zboreniu vložených medzistienok. Ak k rojeniu došlo počas znášky, dáme súše na ich okraj. Treba ich najmä u prvoroja, aby matka čo najskôr mohla intenzívne plodovať. Pridaním rámička otvoreného plodu (bez včiel) roju docielime, že sa v ňom skoršie budú liahnúť včely. Švancer neodporúča rámik s otvoreným plodom dávať mladým matkám, aby ich včely nezahubili a na otvorenom plode nenarazili matečnicky. Iní ich poroju odporúčajú dať